

Az erdővédelem az akadémiai felolvasó ülésen

A februári felolvasó ülésen az ERTI Erdővédelmi Osztálya is beszámolt elért legfontosabb kutatási eredményeiről. Gál János a mezőgazdasági tudományok (erdészet) doktora, tanszékvezető egyetemi tanár elnökletével nagy érdeklődés mellett került sor az előadásokra.

Dr. Pagony Hubert tudományos osztályvezető beszámolt a somogyi és az alföldi erdei fenyvesekben fellépő gyökérrontó tapló (*Fomes annosus*) okozta tömegpusztulással kapcsolatos vizsgálatairól. A kórokozó mind szélesebb körű pusztítására való tekintettel az előadás teljes szövegét közöljük.

Gergáczy József tudományos főmunkatárs a nyárfarák kérdéséről adott összefoglaló tájékoztatást és ismertette a rezisztenciára nemesítésben elért eredményeket. Vizsgálatai során megállapította, hogy hazánkban a *Dothichiza (Cryptodiaporthe) populea*, a *Cytospora chrisosperma*, a *C. nivea*, a *Nectria galligena* és a *Schizophyllum commune* idéznek elő kéregfekélyt. A kórokozók eltérő életmódja miatt a megbetegedés leküzdése vegyszerezéssel sok nehézségbe ütközik, sok esetben eredménytelen. Legcélravezetőbb rezisztens fajták honosítása, illetve előállítás.

Jelenleg termesztett gazdasági nyárfajtáink között kéregfekély megbetegedéssel szemben abszolút rezisztens fajta nincsen. Legkevésbé fogékony az 'I 214', érzékenyebb a 'robusta' és legfogékonyabb a 'marilandica'.

Az elmúlt években több ígéretes fajtajelöltet sikerült előállítani. Ezek rezisztensebbek a jelenleg alkalmazott gazdasági nyárfajtáknál, növekedésük jobb mint a 'robusta' és térfogatcsúlyuk nagyobb az 'I 214'-nél. A vizsgálatok azt bizonyítják, hogy a nyárfarák problémája alapos és körültekintő munkával, a rezisztenciára nemesítés módszereivel megoldható és nyárfatermesztésünk biztonságosabbá és gazdaságosabbá tehető.

Dr. Kiss László tudományos főmunkatárs ismertette a késői laskagomba alkalmazási lehetőségeit a nemesnyárasok felújításában és a hulladékfa hasznosításában. A nagy érdeklődésre való tekintettel az előadás teljes szövegét közöljük.

Hangyalné Dr. Balul Wanda tudományos munkatárs beszámolt a fenyőcsemetermelés során fellépő megbetegedés, a csemetedőlés régóta ismert problémájában elért védekezési eredményekről. Nagyon fontosnak tartja a magcsávázás rendszeressé tételét, minthogy vizsgálatai szerint az egyes magtétélek fertőzöttsége gyakran eléri a 30%-ot is. Csávázásra alkalmas a TMTD 8 g/kg adagolásban, amely a magvak csírázóképességét nem befolyásolja.

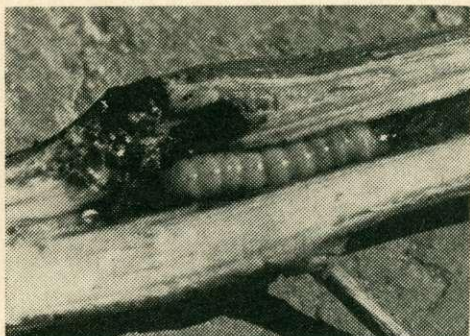
Nem minden esetben eredményes a csemetedőlés elleni vegyszeres védekezés, mert több, egymástól eltérő élettani tulajdonságú, a vegyszerekkel szemben is eltérő érzékenységu kórkozó idézi elő a pusztulást. Ezért a csemetedőlés ellen vegyszeres védekezést csak ott szabad alkalmazni meghatározott időpontban és mennyiségben ahol és amikor az feltétlenül szükséges. Az első permetezést a kelés kezdetén, a másodikat 2 hét múlva kell elvégezni. Ajánlott védőszert a TMTD 0,2%-os oldatából 5—6 l/m².

A feketefenyő szelvényárú minőségi romlásával kapcsolatban végzett kutatásokról dr. Pagony Hubert, dr. Lengyel György tudományos főmunkatárs, osztályvezető és dr. Tóth József tudományos munkatárs számoltak be. Vizsgálataik alapján megállapítást nyert, hogy a tavaszi termelésű feketefenyőrönk szijá-

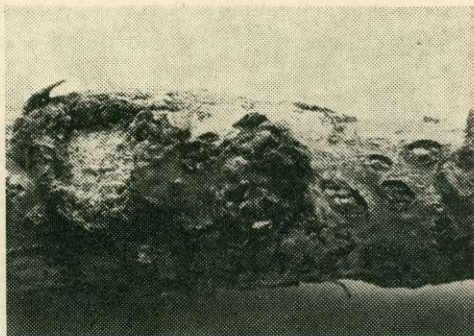
csa a termeléstől számított 5 hétig minőségi romlást még nem szenved (nem kékül). Ezt követően azonban mind erőteljesebbé válik az elszíneződés. Így már a feldolgozáskor számítani kell a kékülésre, illetve a későbbiek során a barnulásra. A rönköknek felületi kőszénkátrányolajos kezelésével a tárolás időtartamát meghosszabbítani nem lehet. Legfeljebb a minőségi romlás ütemében tapasztalható bizonyos mértékű fékező hatás. Ahhoz, hogy a feketefenyő rönkből kékülés- és barnulásmentes alapanyagot nyerhessünk, a tavaszi időszakban termelt rönkanyagot 5 héten belül fel kell dolgozni, a szelvényárut pedig hézagléccel kell kásztázni.

Figyelemre méltó rovarantani, technológiai kutatásokról is beszámoltak az osztály munkatársai. *Dr. Lengyel György* és *Dr. Halmágyi Levente* tudományos főmunkatárs a vegyszerekkel és biopreparátumokkal végzett eredményes helikopterés védekezés tapasztalatairól adtak számot. Tekintettel a kutatás újszerűségére és erdőgazdasági jelentőségére az előadást egész terjedelmében közöljük. *Dr. Szontagh Pál* tudományos főmunkatárs a nyár állományokban károsító legveszélyesebb xilofág rovarok elleni védekezési technológiákat ismertette.

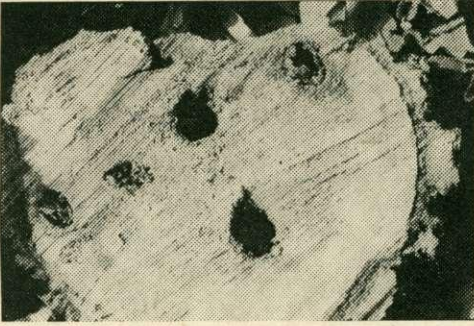
A károsítók ellen törzsleomosásos permetezést ajánl a következő védőszerek valamelyikével: Wofatox 30 2—3⁰/₀, Dimecron 50. 1⁰/₀, Diasinon phencapton 1—2⁰/₀ vagy Foszfotion 2—3⁰/₀. A bögölyszitkár és a kis nyárfacincér fertőzése, megelőzése érdekében a telepítés évében május és június közepén kell permetezni. Ahol 30⁰/₀-nál nagyobb fertőzés tapasztalható, a vegyszeres védekezést törevágás kell megelőzze és az új ceruzavastag hajtásokat kell permetezni. Az állományok második-harmadik éves korában várható a tarka égerormányos fertőzése. Ez ellen a március végén, április elején végzett törzsleomosásos permetezés ad jó eredményt. Ha az állomány 30—40⁰/₀-ban fertőzött vagy, ha a védekezéssel elkéstünk, akkor ajánlatos egy-egy permetezés július közepén és augusztus elején is a frissen kibújt és peterakó nemzök pusztítására. A darázsllepke és a nagy nyárfacincér károsítása az állományok harmadik-negyedik éves korában jelentkezik. Ezek a gyöfkő alsó 1 m-es szakaszát fertőzik. A törzsleomosás permetezést erre a szakaszra kell korlátozni. Egy évben legalább két permetezés szükséges (május közepe és június közepe — július eleje). Fontos a nyesések és ápolási munkák téli, kora tavaszi (április végéig) elvégzése. Különben erős bögölyszitkár károsítás várható a sebzési helyeken.

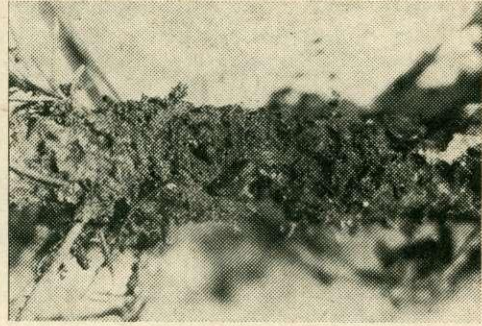
1. ábra. Bögölyszitkár hernyója javafában és jellegzetes féloldalas gubacsa.

2. ábra. Tarka égerormányos által károsított törzs és az álca szálkás rágeszá-lékhullása.

3. ábra. Darázslepke hernyójának járat-
tai nyárfa bütűjén.

4. ábra. Lúcfenyő gyökérszú és
kártétele.

Dr. Kolonits József tudományos főmunkatárs a lúcfenyő gyökérszú (*Hybastes cunicularius*) ellen végrehajtott eredményes védekezési kísérleteiről számolt be. 1972 óta a Bükk- és Zemplén-hegységben tömegesen szaporodott el a kártevő. A bogár a frissen döntött lúcfenyő gyökereibe petézik, táplálkozó rágását pedig a csemetéken végzi. Egyes vizsgált helyeken a kár elérte a 75–80%-ot is. A csemeték gyökfőjének ültetés előtti vegyszeres kezelése egy vegetációs időszakra megfelelő védelmet adott. Eredményes volt az ültetőgödör vegyszeres kezelése is Thimet 10G-vel is (3 g/csemete). Ugyancsak hatásosnak bizonyult a csemeték gyökfőjének vegyszeres belocsolása szerves foszforsav készítményekkel, a szertől függően 0,2–0,6%-os koncentrációban. A bogár károsítása megfelelő gazdasági rendszabályokkal vegyszerezés nélkül is megelőzhető, ha egy letarolt lúcfenyves felújítását 2–3 évvel elhalasztjuk.

Fodor Sándor tudományos munkatárs és Dr. Lengyel György a fenyőilonca (*Rhyacionia buoliana*) elleni védekezés sok éves tapasztalatait összegezték. E makacs, rejtetten élő lepke ellen még ma sem tudunk átütő eredménnyel védekezni. A DDT hatóanyagú rovarölőszerek betiltása óta mind ez ideig hatásos védőszert találni nem sikerült. Emiatt a repülőgépes technológiát külföldön sem tudják gazdaságosan alkalmazni. Új készítményekkel hazánkba első ízben 1976-ban hajtottunk végre helikopteres kísérleteket Bi 58-cal, Wofatox SP-vel és Despirol-lal. A védekezésre április elején került sor, amikor a fenyőilonca hernyóinak kb. egyharmada már új rügybe vándorolt.

A több alkalommal végrehajtott ellenőrző vizsgálatok egyértelműen igazolták a védekezés eredményességét. A kezeletlen terület 35%-os fertőzöttségével szemben a kezelt területeken a vezérhajtás fertőzés mindössze 0–6%-ig terjedt. A hernyóvándorlás idején végzett védekezés csak abban az esetben ad tartós eredményt, ha az erdeifenyő fiatalosokat már 2–4 éves kortól kezdve folyamatosan védelemben részesítjük.

Dr. Tóth József tudományos munkatárs az alföldi fenyvesek egészségi állapotáról adott áttekintést, különös tekintettel a szűfertőzésre. Az előadás anyagát teljes terjedelemben közöljük.

Dr. Pagony Hubert